

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 20.4.2011
COM(2011) 217 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM
par Eiropas enerģētikas programmas ekonomikas atveseļošanai īstenošanu

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par Eiropas enerģētikas programmas ekonomikas atveseļošanai īstenošanu

1. Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai — no sākumposma līdz īstenošanas posmam

Ar Regulu (EK) Nr. 663/2009¹ izveidotā Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai (EEPEA) ir viena no svarīgākajām iniciatīvām, ko ES pieņēmusi, lai pārvarētu pasaules ekonomikas un finanšu krīzi, kura sākās 2008. gadā. EEPEA līdzfinansē izraudzītu enerģētikas projektu portfeli, atbalstot kapitālieguldījumus Eiropas tautsaimniecībā un palīdzot sasniegt ES galvenos enerģētikas un klimata politikas mērķus.

Kopš 2010. gada aprīļa, kad tika publicēts pirmais ziņojums par EEPEA īstenošanu², ir gūti ievērojami panākumi. Visu trīs sektoru — enerģētikas infrastruktūras, jūras vēja enerģijas un oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas — projektos ir sākti būvdarbi un rodas ieguldījumu izmaksas. Trīs infrastruktūras projekti jau ir pabeigti un nodoti ekspluatācijā, citi ir būvniecības vai izstrādes posmā. EEPEA ir apliecinājusi, ka tā ir vērtīgs ES mēroga instruments, kas ir paātrinājis svarīgu enerģētikas projektu īstenošanu un stimulējis ekonomikas atveseļošanu. Turklāt EEPEA darbības joma ir paplašināta, piešķirot neiztērētos līdzekļus energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu avotu jomai. Tas panākts ar Eiropas iestāžu veiksmīgā sadarbībā ātri pieņemtajiem EEPEA regulas grozījumiem³.

EEPEA ir viens no galvenajiem instrumentiem, lai sasniegtu enerģētikas politikas mērķus, kas noteikti Līguma par Eiropas Savienības darbību 194. pantā un ko Eiropadome nesen, 2011. gada 4. februārī, ir vēlreiz apstiprinājusi. Vairākkārt ir atzīta tās virzītājspēka un koordinatora loma projektu īstenošanā. Jo īpaši enerģētikas infrastruktūras tiesību aktu kopumā⁴ ir atzīta programmas labvēlīgā ietekme, lai mobilizētu infrastruktūras projektus un mazinātu piegāžu pārtraukumus, kas negatīvi iespaido iedzīvotājus un Eiropas tautsaimniecību.

Eiropadomes 2011. gada 4. februāra secinājumos norādīts, ka „*Eiropas prioritāte joprojām ir droša, stabila un ilgtspējīga energoapgāde par pieejamu cenu, kura palīdzētu veicināt Eiropas konkurētspēju. Rīkojoties ES līmenī, šo mērķi ir iespējams un noteikti izdosies sasniegt sekmīgāk*”. EEPEA ir sniegusi ievērojamu ieguldījumu šī mērķa sasniegšanā. Turpmākajās enerģētikas programmās EEPEA īstenošanā gūto pieredzi var izmantot kā paraugu.

Kas attiecas uz budžeta izpildi, visu iesaistīto personu pūles ir ļāvušas līdz Regulā noteiktajam termiņam, t. i., līdz 2010. gada 31. decembrim, uzņemties juridiskās saistības attiecībā uz visiem EEPEA projektiem. Neparasti īso un saspringto termiņu noteica programmas

¹ Regula (EK) Nr. 663/2009, ar ko izveido programmu ekonomikas atveseļošanas atbalstam, piešķirot Kopienas finansiālo palīdzību projektiem enerģētikas jomā.

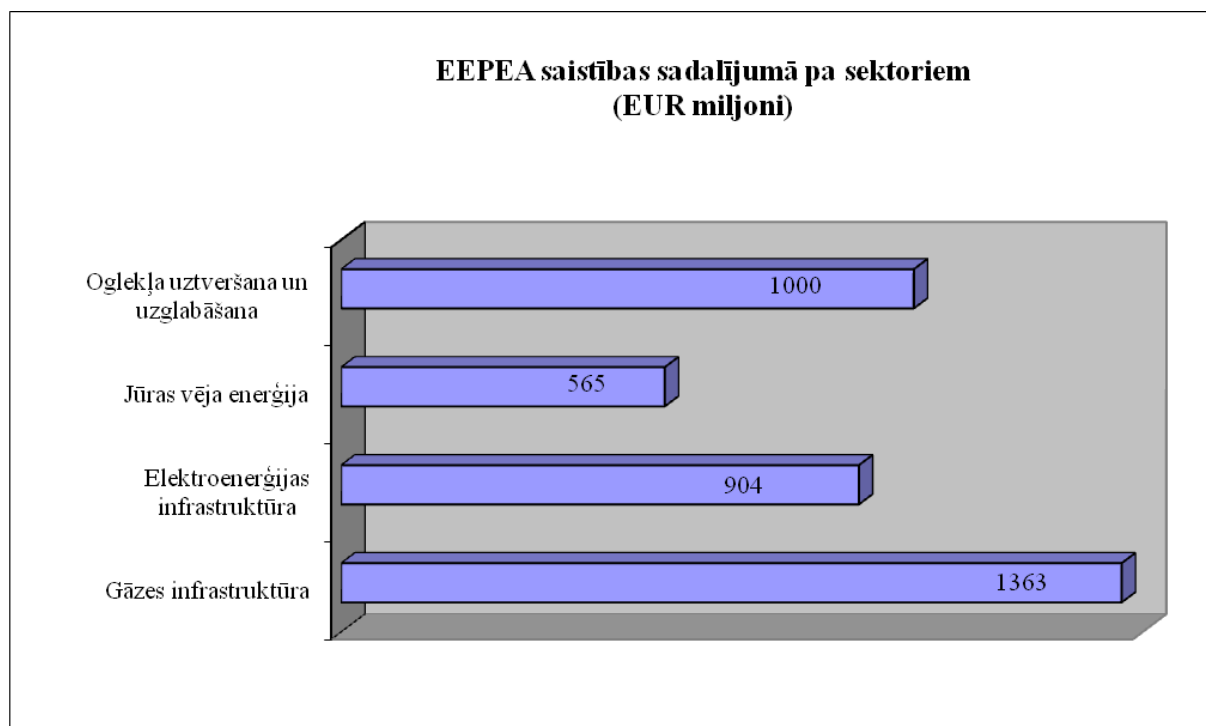
² COM(2010) 191, 27.4.2010.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 15. decembra Regula (ES) No 1233/2010, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 663/2009, ar ko izveido programmu ekonomikas atveseļošanas atbalstam, piešķirot Kopienas finansiālo palīdzību projektiem enerģētikas jomā.

⁴ COM(2010) 677, 17.11.2010.

ekonomikas atveseļošanas mērķis. Tā paša iemesla dēļ programma atbalsta tikai rūpīgi izstrādātus projektus, kam kapitālizdevumi radīsies jau līdz 2010. gada beigām un kas tādējādi sekmēs ekonomikas atveseļošanu.

Līdz 2010. gada 31. decembrim atsevišķas juridiskās saistības bija pieņemtas attiecībā uz visiem 59 projektiem, kam bija piešķirtas EEPEA dotācijas. Konkrētāk, Komisija pieņēma 44 lēmumus, ar kuriem tā piešķir dotācijas gāzes un elektroenerģijas infrastruktūras projektiem, parakstīja sešus dotācijas nolīgumus ar saņēmējiem par oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu (CCS) un deviņus par jūras vēja enerģijas izmantošanu. Saistību kopējais apmērs ir EUR 3833 miljoni jeb 96,3% no EEPEA kopējā budžeta. Tas ir lielisks rezultāts, ņemot vērā programmas apjomu un ierobežoto termiņu.

Veiksmīgo īstenošanas gaitu atspoguļo arī arvien pieaugošais maksājumu līmenis. Līdz 2010. gada beigām saņēmējiem bija izmaksāti EUR 700 miljoni, no kuriem EUR 361 miljonu piešķir gāzes un elektroenerģijas infrastruktūras projektiem, EUR 146 miljonus jūras vēja enerģijas projektiem, bet EUR 193 miljonus CCS projektiem. Paredzams, ka dažos pirmajos 2011. gada mēnešos par lielāko daļu projektu tiks iesniegti izmaksu pārskati, lai saņemtu 2010. gadā radušos izdevumu kompensācijas, kas būs ievērojamas. Dažās turpmākajās iedaļās sniegts sīkāks pārskats par programmas īstenošanu katrā sektorā.

2. Gāzes un elektroenerģijas infrastruktūra

Programmas gāzes un elektroenerģijas infrastruktūras daļas īstenošana 2010. gadā ir bijusi ļoti sekmīga.

Šajā gadā jau pabeigti trīs infrastruktūras projekti. Jaunais, 14. oktobrī atklātais cauruļvads, kas savieno Ungāriju un Rumāniju, ir pirmais augstspiediena gāzes tīklu starpsavienojums abu valstu starpā. Austrijā, Baumgartenas importēšanas iekārtā 24. oktobrī nodeva ekspluatācijā pirmo no četriem reversās plūsmas projektiem, kas ļaus transportēt gāzi no Vācijas uz Austrijas kaimiņvalstīm. Horvātijas un Eiropas gāzes tīkla pirmo tiešo

starpvienojumu, Ungārijas–Horvātijas posmu ar jaudu 6 miljardi kubikmetru gadā, atklāja 23. decembrī.

Nobeigumam tuvojas vēl seši projekti, ko paredzēts pabeigt 2011. gadā:

- jaudas divkāršošana gāzes cauruļvadā no Beļģijas uz Vāciju un Apvienoto Karalisti, palielinot jaudu par 10 miljardiem kubikmetru gadā,
- Austrijas un Ungārijas elektrotīklu savstarpējas izmantojamības uzlabošana, izmantojot Vīnes–Gioras starpsavienojumu ar modernu optisku 400 kV savienojumu,
- Čehijas gāzes uzglabāšanas mezglas vietas pabeigšana pie Čehijas un Polijas robežas, palielinot uzglabāšanas jaudu par 15 %,
- reversās plūsmas projekts Polijā, kas pilnveidos pārrobežu savienojuma punktu starp Poliju un Vāciju, un vairāku Polijas gāzes pārvades sistēmas posmu modernizācija un atjaunošana,
- Portugāles–Spānijas elektrotīklu pārrobežu starpsavienojumu izveide,
- viens no diviem reversās plūsmas projektiem Slovākijā, kas nodrošinās divvirzienu gāzes plūsmu starp Slovākiju un Čehijas Republiku, kā arī starp Slovākiju un Austriju.

No iepriekš minētajiem 44 projektiem 17 gāzes un 5 elektroenerģijas projektos pašlaik notiek *būvdarbi*, piemēram:

- *Świnoujście* SDG termināļa projektā Polijā,
- *Halle/Saale-Schweinfurt* elektrotīklu starpsavienojuma projektā Vācijā,
- Spānijas pasākumā, lai atbalstītu gāzes tīklu starpsavienojuma projektu starp Spāniju un Franciju pāri Rietumpirenejiem,
- būvdarbi ir tālu pavirzījušies uz priekšu arī reversās plūsmas projektos Portugālē un starp Latviju un Lietuvu.

Saistībā ar 35 projektiem (29 gāzes sektorā un 6 elektroenerģijas sektorā) 2010. gadā ir notikuši konkursi un ir pasūtīts aprīkojums ar ilgu piegādes laiku, piemēram:

- elektrotīklu starpsavienojumu projektos „Nordbalt” 1 un 2 un „Estlink”,
- elektrotīklu starpsavienojumu projektos starp Īriju un Apvienoto Karalisti, Sicīliju un Itālijas kontinentālo daļu un Sicīliju un Maltu, kā arī Maltas elektrotīkla attīstības projektā,
- Rumānijas–Bulgārijas gāzes tīklu starpsavienojuma projektā,
- Francijas–Spānijas elektrotīklu starpsavienojuma projektā,
- vairākos reversās plūsmas gāzes infrastruktūras projektos Slovākijā, Čehijā, Austrijā un Ungārijā un līdzīgos reversās plūsmas projektos starp Poliju un Vāciju un Poliju un Čehiju.

Dažu projektu īstenošanu kavē līdz galam nenoslēgti līgumi ar gāzes piegādātājiem, kā arī sarežģītas un laikietilpīgas atļauju iegūšanas procedūras, proti:

- ar dienvidu gāzes koridora mērķu sasniegšanu saistītos trīs projektus, t. i., „Nabucco”, „ITGI-Poseidon” un tā Grieķijas–Bulgārijas atzaru „IGB”,
- „Galsi” projektu, kas caur Sardīniju piegādās Alžīrijas gāzi Itālijas sistēmai un, iespējams, Korsikai,
- Francijas–Beļģijas gāzes tīklu starpsavienojuma projektu, kas ir pārvirzījies uz priekšu Beļģijas pusē (Francijas pusē tas joprojām ir apturēts),
- SDG termināļa projekta īstenošanu Kiprā.

Gāzes pārvades sistēmas uzlabošana Slovēnijā starp Slovēnijas un Austrijas robežu un Ļublanu

Programma ir sniegusi līdz šim nebijušu iespēju atbalstīt stratēģiskus ES ieguldījumu projektus, jo īpaši laikā, kad tīri komerciāli apsvērumi kopā ar ekonomikas un finanšu krīzi ierobežoja jaunus ieguldījumus.

Pateicoties EEPEA, gāzes infrastruktūra ir iemantojusi patiesu Eiropas dimensiju — tagad ir iespējams ātrāk un efektīvāk īstenot trešo iekšējā tirgus tiesību aktu kopumu un jauno gāzes piegādes drošības regulu, kas stājās spēkā 2010. gada 2. decembrī. Programma ir palīdzējusi uzlabot gāzes iekšējā tirgus darbību, jo ir izveidoti starpsavienojumi ES rietumu un austrumu reģionu starpā, perifērās dalībvalstīs un Centrāleiropā un Austrumeiropā, pakāpeniski pabeigta divvirzienu gāzes cauruļvadu tīkla izveide un tuvinātas no enerģētikas viedokļa izolētas teritorijas. Pēc attiecīgo projektu pabeigšanas 2009. gada gāzes krīzei līdzīgu krīžu ietekme būtu daudz mazāka. Turklāt Dienvidu koridora piegādātājiem (Turkmenistāna, Azerbaidžāna un Irāka) un Vidusjūras koridora piegādātājiem (Alžīrija) EEPEA ir viennozīmīgi likusi saprast, ka Eiropas Savienība ir ieinteresēta dažādot energoresursu piegādes maršrutus. Atbalstītie elektroenerģijas projekti lielā mērā veicina iekšējā tirgus izveides pabeigšanu, nodrošinot pilnīgu visu Eiropas Savienības reģionu līdzdalību un ievērojamus piegādes drošības uzlabojumus attiecīgajām valstīm un reģioniem. Programma likvidēs sastrēgumus un integrēs tādas enerģētiski izolētas teritorijas kā Baltijas valstis, Pireneju pussalu, Īriju, Sicīliju un Maltu. Vairākiem jauniem starpsavienojumiem ir ļoti svarīga nozīme arī atjaunojamu energoresursu avotu integrēšanā elektroenerģijas sistēmā.

Var secināt, ka EEPEA ir paātrinājusi projektu īstenošanu, finansējot konkrētus pasākumus, piemēram, inženiertehnisko un vides izpēti, aprīkojuma ar ilgu piegādes laiku (cauruļu, kabeļu, pārveidotājstaciju, transformatoru utt.) iepirkumu un būvdarbus. Programma ir ļāvusi projektu virzītājiem vieglāk piesaistīt papildu līdzekļus no finanšu iestādēm — sarunas par aizņēmumiem vēl turpinās vai jau ir pabeigtas saistībā ar 15 projektiem. Turklāt ar EEPEA atbalstu ir izdevies panākt, ka valsts pārvaldes iestādes ir atzinušas par prioritāriem daudzus projektus, kam bija radušies ar vides dienestu atļauju iegūšanu saistīti nopietni sarežģījumi.

3. Jūras vēja enerģija

EEPEA atbalstītie projekti pievēršas galvenajām problēmām un prioritātēm, kas noteiktas Komisijas paziņojumā par jūras vēja enerģiju⁵, Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna rūpniecības iniciatīvā vēja enerģijas jomā un enerģētikas infrastruktūras tiesību aktu kopumā. Tehnoloģijas, ko demonstrē un ievieš plašā mērogā — inovatīvas pamatu struktūras, lieljaudas (multimegavatu) jūras vēja turbīnas, modulāras tīklu integrācijas tehnoloģijas utt. — ir neaizstājamas, lai līdz 2020. gadam un arī vēlāk sasniegtu vērienīgos ES mērķus jūras vēja enerģijas izmantošanas jomā.

ES atbalsts nodrošina pirmo lielo (400 MW) jūras vēja parku izveidošanu tālu (vairāk nekā 100 km attālumā) no krasta un lielā (vairāk nekā 40 m) dziļumā. EEPEA dotācijas jūras vēja enerģijas sektorā tieši palielinās bezoglekļa elektroenerģijas ražošanas jaudu par aptuveni 1 500 MW. Tām būs izšķirīga nozīme, lai ES dalībvalstis līdz 2020. gadam varētu sasniegt saistošos mērķus atjaunojamas elektroenerģijas jomā. Dotācijas būs būtiskas arī Eiropas jūras vēja energotīkla veidošanas sākumposmā, palielinot elektroenerģijas tirdzniecības potenciālu iekšējā tirgū.

Vistālāk ir pavisājušies projekti programmas *turbīnu un jūrā izvietotu struktūru* daļā (projekti Ziemeļjūras Vācijas un Beļģijas daļā) — ir veikta tehnisko projektu analīze un augsnes izpēte, noslēgti līgumi ar galvenajiem piegādātājiem, izdotas projektu īstenošanas atļaujas un rūpīgi izstrādāti ierīkošanas loģistikas risinājumi. Vairāki projekti jau sasnieguši ražošanas un uzstādīšanas posmu, un 2010. gada rudenī Vācijas tīklam pirmo reizi tika pievadīta

⁵ COM(2008) 768.

elektroenerģija, kas bija saražota, izmantojot ar EEPEA līdzfinansējumu uzbūvētu jūras vēja enerģijas infrastruktūru. Šo projektu straujā īstenošanas gaita ir ļāvusi ievērojami paplašināt uzņēmējdarbību un radīt jaunas darbavietas uzņēmumos, kas ražo jūras vēja turbīnas un tērauda pamatnes, jo īpaši Brēmerhāfenes un Kukshāfenes reģionā Vācijas ziemeļu daļā.

Vēl viens Eiropas rūpniecībai ļoti svarīgs projekts ir jūras vēja turbīnu un struktūru testēšanas centrs, kas atradīsies Aberdīnā. Panākts ievērojams progress tādos jautājumos kā piekrišanas iegūšana un testēšanas iekārtu pārvaldībai vajadzīgās juridiskās un komerciālās struktūras izveide.

Multimegavatu turbīnas un jūrā izvietotas pamatu struktūras, kas, izmantojot EEPEA līdzfinansējumu, uzstādītas Ziemeļjūras Vācijas daļā, „Bard I” vietā

Panākumi gūti arī *daudzsavienojumu vēja energotīklu integrācijas* jomā (*Kriegers Flak, Cobra Cable* un augstsprieguma līdzstrāvas (*HVDC*) mezgls Skotijā), veicot ar projektēšanu, plānošanu un līgumu slēgšanu saistītas darbības. Šajos projektos bieži jānodrošina vairāku dalībvalstu iestāžu koordinēta rīcība un/vai uz tiem attiecas stingri reglamentēta līdzfinansēšanas sistēma. Turklāt bija jānodrošina, lai šajos projektos tiktu izmantotas inovatīvas *HVDC* tehnoloģijas. Lai maksimāli palielinātu sinerģijas starp šiem projektiem un to ieguldījumu jūras energotīkla izveidē, Komisija 2011. gadā rīkos darbsemināru ar projektu virzītāju līdzdalību.

Darbs atklātā jūrā 2011. gadā turpināsies vai sāksies saistībā ar visiem EEPEA projektiem programmas *turbīnu un jūrā izvietotu struktūru* daļā. Vēja elektrotīklu integrācijas projektiem tiks noteikti optimālie starpsavienojumu moduļu maršruti un tehniskās specifikācijas, turpināsies atļauju iegūšanas procedūras un tiks noslēgti līgumi ar aprīkojuma piegādātājiem.

Jāuzsver, ka visu EEPEA projektu starpmērķu laicīgu sasniegšanu lielā mērā ietekmē atļauju iegūšanas procedūru ātra nokārtošana. Izšķirīga nozīme ir arī citiem nosacījumiem, piemēram,

garantijām, ka tiks nodrošināts jūras vēja parku pieslēgums elektrotīkliem, un iespējai pilnīgi izmantot pieejamo laika nišu (pavasari un vasaru) uzstādīšanas darbiem atklātā jūrā. Paredzams, ka līdz 2011. gada beigām saņēmēji būs iztērējuši aptuveni pusi no jūras vēja enerģijas projektiem atvēlētā EEPEA budžeta EUR 565 miljonu apmērā.

4. Oglekļa uztveršana un uzglabāšana (CCS)

EEPEA ir svarīgs instruments, lai sasniegtu ES mērķi līdz 2020. gadam panākt, ka CCS tehnoloģija kļūst komerciāli dzīvotspējīga. Programma tieši atbalsta sešus no divpadsmit CCS projektiem, ko ES Padome ir aicinājusi pabeigt līdz 2015. gadam. Saskaņā ar energotehnoloģiju stratēģiskā plāna kontekstā izstrādāto rūpniecības iniciatīvu CCS jomā programmā ir iekļautas visas trīs dažādās CO₂ uztveršanas tehnoloģijas (atdalīšana pēc sadedzināšanas, atdalīšana pirms sadedzināšanas, sadedzināšana skābeklī), kā arī dažādas uzglabāšanas koncepcijas (glabāšana izsmeltās ogļūdeņražu atradnēs un sālsūdens nesējslāņos).

Sākotnējā analīzē, ko veica Komisijas dienesti kopā ar dalībvalstu iestāžu pārstāvjiem, ir secināts, ka visu sešu CCS projektu īstenošana, tostarp uztveršanas iekārtu inženiertehniskā priekšizpēte un CO₂ uzglabāšanas vietu apzināšana, notiek saskaņā ar grafiku. Tuvojas beigām visu projektu pieteikumu iesniegšanas procedūras vajadzīgo atļauju un apstiprinājumu saņemšanai, lai attiecīgajā dalībvalstī uzbūvētu CCS demonstrējumu ražotni. Projekti jau ir saņēmuši dažas no spēkstaciju un uztveršanas iekārtu būvniecībai un ekspluatācijai vajadzīgajām atļaujām. Progress vērojams arī ar projektiem saistīto potenciālo uzglabāšanas vietu apzināšanā.

Tomēr ir bijušas arī kavēšanās, daļēji tāpēc, ka, joprojām turpinoties CCS direktīvas⁶ transponēšanai dalībvalstu tiesību aktos, attiecībā uz detalizētu CO₂ uzglabāšanas regulējumu pastāv tiesiska nenoteiktība. CCS direktīva dalībvalstīm jātransponē valsts tiesību aktos līdz 2011. gada 25. jūnijam. Līdz 2010. gada decembrim neviena dalībvalsts nebija šo direktīvu transponējusi, līdz ar to dalībvalstu kompetentajām iestādēm vēl nav iesniegti pieteikumi CO₂ pastāvīgas uzglabāšanas atļauju saņemšanai.

EEPEA regula nosaka, ka ar visu projektu īstenošanā iegūtajām zināšanām jādalās, izmantojot CCS projektu tīklu (<http://www.csnetwork.eu>). Komisija 2008. gadā ierosināja izveidot šo tīklu, lai paātrinātu CCS jomas attīstību, koordinējot novatoriskus projektus, palīdzot tiem mācīties viena no otra un vairojot CCS koncepcijas pamanāmību. Projektu tīkls 2010. gadā rīkoja trīs zināšanu apmaiņas pasākumus. Pirmais 2011. gadā rīkotais šāda veida pasākums notika februārī Brindizi un tajā ar ES un ASV Enerģētikas padomes gādību piedalījās arī ASV pārstāvji. To var uzskatīt par pirmo soli ceļā uz zināšanu apmaiņu pasaules mērogā.

Belhatovā (Polijā) panākumi ir gūti saistībā gan ar projekta "uzglabāšanas", gan "uztveršanas" aspektiem. Līdz 2011. gada vidum tiks pieņemts galīgais lēmums par uzglabāšanas vietas izvēli. Pēc galīgās vietas izvēles notiks detalizēta cauruļvada maršruta izstrāde un tiks veikti ar atļauju iegūšanu saistītie darbi. Oglekļa uztveršanas ražotnes inženiertehniskā priekšizpēte, kas sākās 2009. gada novembrī, līdz 2011. gada februārim bija gandrīz pabeigta. Pavasarī paredzēts parakstīt līgumu ar galvenā aprīkojuma piegādātāju.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/31/EK par oglekļa dioksīda ģeoloģisko uzglabāšanu, OV L 140, 5.6.2009.

Jenšvaldes (Vācijā) projektā ir sāka konkursa procedūra par deviņu galveno komponentu piegādi un saņemti kritērijiem atbilstoši piedāvājumi. Sarunas par EEPEA projekta lielākā komponenta, gaisa atdalīšanas iekārtas, piegādes līgumu notika 2011. gada februārī. Drīzumā paredzēts parakstīt līgumu ar vienu piegādātāju. Attiecībā uz transportēšanu un uzglabāšanu 2011. gada janvārī ir apstiprināts galvenais Birkholcas ekspluatācijas plāns.

Roterdamas (Nīderlandē) demonstrējumu projektā (*ROAD*) ir izsludināts konkurss par uztveršanas ražotni, konkursa procedūras kontekstā veiktas sešas priekšizpētes un divas inženiertehniskās priekšizpētes. Vienlaikus izraudzīts transportēšanas un uzglabāšanas tehniskais plāns, pabeigta cauruļvada maršruta izpēte un veikta vietas ģeoloģiskā izpēte. *ROAD* projekta ietekmes uz vidi novērtējuma pieteikums iesniegts 2010. gadā, bet 2011. gada martā paredzēts iesniegt pieteikumus atļauju saņemšanai.

Itālijā izmēģinājuma iekārta 2010. gada jūnijā ir nodota ekspluatācijā un ir sācies eksperimentālais posms. Lai veiktu Portotolles demonstrējumu ražotnes oglekļa uztveršanas iekārtas inženiertehnisko priekšizpēti, bija izraudzīti četri darbuzņēmēji, līgumus noslēdza 2010. gada augustā, un izpēte tiks pabeigta 2011. gada aprīlī. Pamatojoties uz detalizētām seismogrammām (seismiskajiem datiem 2D un 3D) un urbumu informāciju, tika veikta izpēte, lai apzinātu piemērotas CO₂ uzglabāšanas struktūras Adrijas jūras ziemeļu daļā. Ir izraudzīts viens sālsūdens nesējslānis, kas atrodas atklātā jūrā Adrijas jūras ziemeļu daļā, un pašlaik notiek detalizēta ūdenstilpes izpēte, lai gūtu pilnīgāku priekšstatu par šo glabātuvi.

CCS izmēģinājuma iekārta Jenšvaldē, Vācijā

Galvenie tehniskie sasniegumi CO₂ uztveršanas jomā Kompostiljā (Spānijā) ir saistīti ar 30 MW elektrostacijas būvniecību, lai attīstītu tehnoloģiju, kurā izmanto sadedzināšanu skābeklī: iekārtu nodos ekspluatācijā vēlāk šajā gadā. Galvenie sasniegumi CO₂ uzglabāšanas jomā ir strukturālā analīze un stratēģiskā izpēte, lai veiktu vietas novērtējumu un noteiktu ūdenstilpju raksturlielumus. Lai noteiktu CO₂ pazemes glabātuves raksturlielumus, ir veikts 3D seismiskais apsekojums un iegūti 3D magnetoteluriskie dati.

Hetfildā (Apvienotajā Karalistē) ir pabeigta projekta uztveršanas daļas inženiertehniskā priekšizpēte, ievērojami sasniegumi gūti arī uzglabāšanas vietas raksturlielumu izpētē. Taču 2010. gada decembrī projekta koordinators (*Powerfuel Power Ltd*) mātesuzņēmumam (*Powerfuel plc*) tika iecelts pagaidu administrators. Tas ietekmēja finanšu plānu un apturēja ar uztveršanas daļu saistītos darbus. Tāpēc saņēmēji lūdza apturēt projektu līdz jauna ieguldītāja atrašanai. Piemērots piedāvājums saņemts 2011. gada martā. Pēc procesa pabeigšanas projekta īstenošana principā varētu turpināties, ja jaunajam ieguldītājam ir vajadzīgās finanšu un tehniskās spējas.

5. Uzraudzība un risku pārvaldība

EEPEA finansētie liela mēroga infrastruktūras projekti ir saistīti ar ievērojamiem tehnoloģiskiem, finanšu un administratīviem riskiem. Komisija ir noteikusi procedūru kopumu, lai pārvaldītu šos riskus un cieši uzraudzītu projektu virzību.

Eiropas Komisija regulāri uzrauga projektus jau no agrīna īstenošanas posma, dalībvalstu iestāžu pārstāvju pavadībā apmeklējot projektu īstenošanas vietas. Komisija arī atsevišķi ar katra projekta virzītāju rīko regulāras pārskata tikšanās. Turklāt saņēmēji regulāri iesniedz Komisijai un valsts iestādēm tehniskus ziņojumus. Par katru EEPEA projektu vismaz reizi gadā jāiesniedz tehnisks starpposma ziņojums kopā ar izmaksu pārskatu (tostarp revidenta apliecinājumu). Komisija izmanto arī neatkarīgu ekspertu atbalstu, slēdzot līgumus par pārbaūžu veikšanu (apmeklējumiem, sanāksmēm, starpposma ziņojumu pārbaudēm utt.).

Revidenti 2010. gada otrajā pusē veica EEPEA atlases un līgumu slēgšanas posma iekšējo revīziju. Revidenti bija apmierināti, tomēr norādīja, ka ir iespējams uzlabot Kopienas finanšu atbalsta un risku pārvaldības pasākumu pamanāmību. Attiecīgie dienesti ir izstrādājuši rīcības plānu, lai novērstu konstatētās nepilnības.

6. Jauns finanšu instruments energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu avotu jomā

EEPEA regulai pievienotajā deklarācijā Komisija apņēmas pārdalīt tos EEPEA līdzekļus, ko līdz 2010. gada 31. decembrim nebūs iespējams ieguldīt, piešķirot tos projektu finansēšanai energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu avotu jomā. Gala rezultātā izrādījās, ka līdz 2010. gada 31. decembrim nebūs iespējams ieguldīt kopsummā aptuveni EUR 146 miljonus jeb 3,7% EEPEA budžeta līdzekļu. Lai izpildītu saistības, Komisija jau 2010. gada 31. maijā ierosināja grozīt EEPEA regulu. Saskaņā ar šo priekšlikumu 2010. gada 15. decembrī tika pieņemta Regula (ES) Nr. 1233/2010³, kas paredz izveidot finanšu instrumentu, lai atbalstītu iniciatīvas energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu jomā.

Šī iniciatīva sasaucas ar stratēģiju „Eiropa 2020” ilgtspējīgai izaugsmei un nodarbinātībai un nesen pieņemto 2011. gada energoefektivitātes plānu⁷ un papildina citas ES programmas un instrumentus, piemēram, struktūrfondus un Kohēzijas fondu, programmu „Saprātīga enerģija Eiropai” un Pamatprogrammu pētniecībai, tehnoloģiju attīstībai un demonstrāciju pasākumiem. Energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu avotu sekmēšana veicinātu videi draudzīgāku izaugsmi, konkurētspējīgas un ilgtspējīgas ekonomikas izveidi un klimata pārmaiņu novēršanu.

⁷ COM(2011) 109, 8.3.2011.

Jaunais instruments būs ieguldījumu fonds, kura sākotnējie akcionāri būs ES un EIB un kurš nodrošinās arī tehnisko palīdzību un pasākumus vietējo, reģionālo un valsts iestāžu informētības paaugstināšanai, lai veicinātu struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzekļu optimālu izmantošanu ilgtspējīgai enerģētikai, jo īpaši jomās saistībā ar energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu uzlabojumiem dzīvojamās ēkās un citu veidu ēkās. ES finanšu instrumentā ieguldīs EUR 146 miljonus, bet EIB — līdz EUR 75 miljoniem. Fondam vēlāk varētu pievienoties citas finanšu iestādes.

Instrumenta atbalsta saņēmēji būs vietējās, reģionālās un (pamatotos gadījumos) valsts publiskās iestādes, un valsts vai privātas struktūras, kas darbojas publisku iestāžu vārdā. Instruments nodrošinās aizdevumus, garantijas un pašu kapitālu, kā arī tehnisko palīdzību (atbilstoši Eiropas vietējā enerģijas atbalsta instrumenta (*ELENA*) modelim). Instrumentu izmantos ieguldījumiem tādos energotaupības, energoefektivitātes uzlabošanas un atjaunojamu energoresursu projektos, jo īpaši pilsētvidē, kam ir izmērāma un būtiska ietekme uz ekonomikas atveseļošanu Eiropas Savienībā, energoapgādes drošības uzlabošanu un siltumnīcefekta gāzu emisiju mazināšanu. Tie varētu būt sabiedrisku un privātu ēku energotaupības/energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, ieguldījumi efektīvā koģenerācijā, tostarp mikroģenerācijā, un centralizētas apkures/dzesēšanas tīklos, decentralizēti atjaunojamu energoresursu avoti, tostarp mikroģenerācija, ekoloģisks pilsētas transports, infrastruktūras, piemēram, ielu apgaismojuma, modernizēšana un viedtīkli, kā arī energoefektivitātes un atjaunojamu energoresursu tehnoloģijas ar jauninājumu un ekonomikas potenciālu.

Pašlaik Komisija risina sarunas par nolīgumu, lai deleģētu EIB ar šā jaunā instrumenta izveidi un pārvaldību saistītos uzdevumus. Deleģēšanas nolīgums jāparaksta vēlākais līdz 2011. gada 31. martam. Paredzams, ka instruments sāks darboties 2011. gada otrajā ceturksnī.

7. Secinājumi

Pēc EEPEA sākumposma, kas vispusīgi raksturots 2010. gada aprīlī publicētajā pirmajā ziņojumā par EEPEA īstenošanu, ir sācies programmas īstenošanas posms. Iepriekšējās iedaļās sniegtā informācija liecina, ka visos trīs programmas atbalstītajos sektoros tiek gūti panākumi. Vairums projektu ir būvniecības vai izstrādes posmā, bet trīs jau ir pabeigti. EEPEA paātrina projektu īstenošanu, finansējot konkrētus pasākumus, piemēram, inženiertehnisko un vides izpēti, aprīkojuma ar ilgu piegādes laiku iepirkumu un būvdarbus. Programma ir arī ļāvusi projektu virzītājiem vieglāk piesaistīt papildu līdzekļus no finanšu iestādēm.

Kā minēts pirmajā īstenošanas ziņojumā, projektu īstenošanu paredzētajos termiņos var apdraudēt sarežģītās un garās būvatļauju iegūšanas procedūras. Taču arī šajā ziņā EEPEA ir pozitīva ietekme, jo tā ir palīdzējusi panākt, ka valsts pārvaldes iestādes ir atzinušas par prioritāriem daudzus projektus, kam draudēja aizkavēšanās.

Pirmā ziņojuma publicēšanas laikā nebija zināms precīzs potenciāli neapgūto līdzekļu apmērs. Komisijas dienesti saskaņā ar EEPEA regulu izvērtēja dažādus neiztērēto līdzekļu pārdalīšanas variantus. Gala rezultātā EEPEA regula 2010. gada decembrī tika grozīta, paredzot piešķirt neizmantotos līdzekļus finanšu instrumentam, kas atbalsta ilgtspējīgus enerģētikas projektus.